

יום ב', כ"ז בטבת תשס"א (22 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **כ"ז בטבת**, לפני 113 שנה, בשנת תרמ"ח (1888-5648), נפטר **הרב שמשון רפאל הירש**, רבה של פרנקפורט, גרמניה במאה ה-19 ואחד ממנהיגי העולם היהודי. פירושו על התורה היה, בין היתר, מיועד לעזור ליהודי שומר תורה ומצוות לעמוד ולהתמודד מול התנועה של ריפורמה שהחלה בארצו באותם הימים. בדומה לאביו, ר' רפאל, התנגד הרש"ר הירש מנעוריו לתנועת "מתקני-הדת", שהתפשטה אז בקהילות מערב-אירופה, ואת כל חייו הקדיש למאבק בלתי-פוסק בתנועה הרפורמית. בשנת 1851, אחרי כהונותיו כרב באולדנבורג, אמדן וניקלסבורג משנת 1830, נקרא הרב הירש לכהן כמורה-הוראה בפרנקפורט דמיין, ובתפקיד זה שימש עד סוף ימיו. בתקופה זו הוא כתב – בין היתר – את פירושו המקיף לפרשיות התורה.

מתוך דבריו, ההערה הבאה על תפילתו של אברהם אבינו להציל את אנשי סדום, בה אומר אברהם: **"ויגש אברהם ויאמר, האף תספה צדיק עם רשע? אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר, האף תספה ולא תשא למקום למען חמישים הצדיקים אשר בקרבה?"** [בראשית י"ח 24-23] העיר על-כך הרב הירש: אין אברהם אבינו מבקש כאן רחמים למען 50 צדיקים המתגוררים במקרה בסדום, אך אין להם קשר כלשהו עם בני המקום; אלא הוא טוען למען **"חמישים צדיקים בתוך העיר"** – צדיקים המעורים עם אנשי המקום ומשתדלים להחזיר אותם למוטב. כי צדיק היושב בסביבה סדומית אינו רשאי להפקיר את המוני התושבים ולהסתגר בד' אמות שלו, בחינת "אני את נפשי הצלתי"; אלא עליו להימצא תמיד "בתוך העיר" – לקשור קשרים עם אנשי המקום, להוכיחם על משובותיהם [התנהגויות בלתי-רצויות] ולהדריכם בדרך הטוב. צדיק כזה ראוי להגן על העיר כולה, מתוך תקווה שיעלה בידו להחזיר את רשעי המקום למוטב.

בעניין סדום, למדים אנו ב**"פרקי אבות"** [פרק ה' משנה י"ד]: **"ארבע מידות באדם: האומר שלי שלי ושלך שלך, זו מידה בינונית ויש אומרים, זו מידת סדום. שלי שלך ושלך שלי, עם הארץ. שלי שלך ושלך שלך, חסיד. שלך שלי ושלי שלי, רשע."** ונשאלת השאלה – מה רע באדם מהסוג הראשון, שבסה"כ מכבד את הזולת ואך מבקש שהלה יכבד את שלו? למה, אם כן, מידה זו נקראת בפי חלק מחכמינו "מידת סדום"? אלא, מסבירים לנו כי במידות האחרות קיים קשר כלשהו בין האדם לסביבתו – אף במקרה של הרשע! ואילו במידה הנזכרת ראשונה – קשר זה אינו קיים. אדם כזה, גם אם מעלותיו רבות על חסרונותיו, אינו יכול להשפיע כלל וכלל על הזולת (**"צדיקים בתוך העיר....."**).

"...ולאהוב את ארצו":

לוד (המשך) – הצלבנים חזרו והפכו לעיר נוצרית והחזירו לה את שמה הנוצרי – סנט ג'ורג'. רבי בנימין מטודלה מזכיר את העיר בשם סנגורג; בעת ביקורו (בסביבת 1170) מצא בה **רק יהודי אחד**. בשנת 1191 נכבשה העיר בידי צלאח א-דין, ונראה שאז גם חודש בה היישוב היהודי. ב-1271, נהרסה בידי פולשים מונגולים. אשתורי הפרחי מצא בה קהילה יהודית במאה ה-14. בתקופה העות'ומנית, היתה לוד עיירה מוסלמית קטנה ובה קצת תושבים נוצרים. בתקופת שלטון המנדאט הבריטי – עיר מחוז וצומת מסילות-ברזל. עד פרוץ מאורעות 1936 נמצאו בה גם מעט תושבים יהודיים. במלחמת-העצמאות נכבשה יחד עם העיר השכנה רמלה במבצע "דני".

יום נעים (עם תפילה לפדיון שבויי ישראל...)

למעוניינים לקבל את הדף, נא התקשרו לטל. 08-6432843 (מרדכי)

"הדף היומי לתולדותנו"

בס"ד

יום ב', כ"ז בטבת תשס"א (22 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

במקום, מכון למחקר הספרות ע"ש פרופ' הברמן ובו ספריה מיוחדת לחקר הספרות העברית ולתולדות הספר העברי, הכוללת כתבי-יד רבים וספרי דפוס נדירים.
[כל מקום ואתר]

יום נעים (עם תפילה לפדיון שבויי ישראל...)

למעוניינים לקבל את הדף, נא התקשרו לטל. 08-6432843 (מרדכי)